

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Балабақшада ұлттық құндылықты бала бойына сіңіру

ЖАРИЯЛАНДЫ
12.03.2025СІЛТЕМЕ
https://bilimger.kz/176717/**Қасымбек Назира Амантайқызы**

Алматы облысы, Жетісу ауданы

176 бөбекжай- балабақшасы

Тәрбиеші

Кіріспе: Ұлттық құндылықтар – әрбір ұлттың мәдени, рухани мұрасы, оның ерекшелігі мен өмір сүру салтының негізі. Бұл құндылықтарды ұрпақтан-ұрпаққа жеткізу, сақтап қалу және болашақ ұрпаққа жеткізу – әрбір қоғамның міндеті. Мектепке дейінгі кезең – баланың ең сезімтал әрі қабылдағыш кезеңі. Сондықтан осы кезеңде ұлттық құндылықтарды бала бойына сіңіру ерекше маңызды.

Негізгі бөлім:**1. Тілдік тәрбие**

Ұлттық құндылықтарды бала бойына сіңірудің ең маңызды қадамдарының бірі – **тілдік тәрбие**. Ана тілі – ұлттың жаны, оның рухани негізі. Балабақшада балаларға ана тілінде сөйлеуді үйрету, олардың тіл байлығын дамыту – ұлттық тәрбиенің басты бағыты болып табылады. Тіл арқылы бала туған елінің мәдениетімен, салт-дәстүрімен, рухани құндылықтарымен танысады.

Балабақшада тілдік тәрбиені жүзеге асырудың бірнеше әдістері бар:

Ертегі оқу: Қазақ халқының бай ертегі мұралары балаларды өмір сүрудің қарапайым қағидаларымен таныстырып қана қоймай, олардың қиялын дамытады. ертегілер арқылы бала батырлық, әділдік, адалдық секілді құндылықтарды бойына сіңіреді.

Мақал-мәтелдермен жұмыс: Мақал-мәтелдер – ұлттың даналығының көрінісі. Балабақшада әрбір күнді мақал-мәтелдермен бастап, олардың мағынасын түсіндіріп, қолдану арқылы балаға ой салуға болады. Мақалдар арқылы балалар күнделікті өмірде қолданылатын қарапайым ақиқаттарды үйренеді.

Жұмбақтар мен жаңылтпаштар: Жұмбақтар мен жаңылтпаштар баланың тілін

жаттықтырып, сөздік қорын байытады, ойлау қабілетін дамытады.

2. Ұлттық ойындар

Ойын - баланың табиғи даму құралы, әрі ең қызықты және тиімді тәрбиелік құралдардың бірі. Балабақшада ұлттық ойындарды пайдалану арқылы тәрбиешілер балаларды ұлттық мәдениетпен жақын таныстырады. Ұлттық ойындар арқылы балалар бір-бірімен достық қарым-қатынас орнатады, өзара ынтымақтастықты, жеңіске жету жолдарын үйренеді.

Ұлттық ойындардың тәрбиелік маңызы өте жоғары:

Қозғалыс белсенділігі: Ұлттық ойындар баланың дене қимылын арттырып, бұлшық еттерін нығайтады. «Асық ату», «Қыз қуу», «Арқан тарту» сынды қозғалысты ойындар баланың физикалық дамуына оң әсер етеді.

Зияткерлік даму: «Тоғызқұмалақ», «Асық ойыны» секілді ойындар баланың ойлау, есептеу, зейін қою қабілеттерін арттырады. Ойын арқылы бала логикалық ойлауды үйреніп, зейінін шоғырландырады.

Әлеуметтік қарым-қатынас: Ойын барысында балалар бір-бірімен өзара әрекеттеседі, достық қарым-қатынас орнатып, ұжымдық жұмыс істеуді үйренеді. Мысалы, командалық ойындар арқылы олар көшбасшылық, ынтымақтастық, көмек көрсету дағдыларын дамытады.

3. Ұлттық өнер

Ұлттық өнер – халықтың рухани байлығы. Балабақшада балаларды ұлттық өнерге баулу арқылы олардың шығармашылық қабілеттері дамып, ұлттық мәдениетке қызығушылықтары оянады. **Ән, би, қолөнер** – барлығы ұлттық тәрбие беруде маңызды рөл атқарады.

Музыкалық өнер: Балаларға ұлттық аспаптарда орындалатын күйлерді тыңдату, қазақ халық әндерін үйрету арқылы олардың музыкалық қабілеттері дамиды. Домбыра, қобыз сынды ұлттық аспаптармен таныстыру баланың ұлт тарихы мен мәдениетіне қызығушылығын арттырады.

Би өнері: Қазақ халқының би өнері ұлттық ерекшеліктерді көрсетудің бір тәсілі болып табылады. Балаларды қазақ ұлттық билеріне үйрету арқылы олардың дене қимылдарын үйлестіріп, өз сезімдерін би тілімен жеткізуге үйретеді.

Қолөнер: Ұлттық қолөнер түрлерін (киіз басу, тоқыма, тігін) үйрету арқылы бала ұлттық мәдениет пен өнердің терең тарихын танып біледі. Қолөнермен айналысу баланың ұсақ моторикасын дамытып қана қоймай, оның сабырлылық, төзімділік қасиеттерін де арттырады.

4. Ұлттық мерекелер мен салт-дәстүрлерді насихаттау

Балабақшада ұлттық мерекелер мен салт-дәстүрлерді насихаттау арқылы балаларды туған халқының мәдениетімен таныстыру маңызды. **Наурыз мейрамы, Тұсау кесер** т.б секілді мерекелер мен салт-дәстүрлерді атап өту балаларға қазақ халқының өмір салтын, құндылықтарын түсіндірудің тамаша мүмкіндігі.

Наурыз мейрамы: Бұл мереке арқылы балалар жаңа жылдың келуімен байланысты ұлттық салттарды үйренеді. Наурыз мерекесінде балалар ұлттық киімдер киіп, ұлттық тағамдарды дайындау процесіне қатысу арқылы ұлттық мәдениетке терең бойлайды.

- **Тұсау кесер:** Бұл дәстүрді насихаттау арқылы балалар өз отбасылық құндылықтарын терең түсінеді. Тұсау кесер – баланың алғашқы қадам жасауына байланысты өткізілетін ерекше дәстүр, оны көрсету арқылы тәрбиеші ұлттық салт-дәстүрлердің маңызын балаға түсіндіре алады.

5. Әдет-ғұрыптар мен тәрбиелік салттар

Қазақ халқының әдет-ғұрыптары мен тәрбиелік салттары ұлттық құндылықтарды бойға сіңірудің негізгі құралы болып табылады. Бұл салттарды бала тәрбиесінде қолдану арқылы баланың рухани және моральдық дамуын қамтамасыз етуге болады.

Үлкенге құрмет, кішіге ізет: Балабақшада балаларды үлкендерге құрмет көрсетуге, кішілерге қамқор болуға үйрету арқылы олардың адамгершілік қасиеттерін қалыптастыруға болады. Бұл тәрбие қазақ халқының басты құндылықтарының бірі болып табылады.

Жомарттық, қонақжайлылық: Қазақ халқының қонақжайлығы мен жомарттығы бала тәрбиесінде маңызды орын алады. Тәрбиешілер балаларға бұл құндылықтарды түсіндіру арқылы олардың жомарт, мейірімді болып өсуіне жағдай жасайды.

Қортынды: Ұлттық құндылықтарды сіңіру балаға тек қана рухани байлық беріп қана қоймай, оның тұлғалық дамуына да әсер етеді. Бала ұлттық құндылықтарды меңгере отырып, өз халқының тарихын, мәдениетін, тілін құрметтеп, оның болашағына үлес қосатын азамат болып өседі.

Ұлттық құндылықтарды бала бойына сіңіру оның тек қана ұлттық санасын қалыптастырып қоймай, жалпы адамзаттық құндылықтарды да меңгеруіне ықпал етеді.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Ж.Қ.Дүйсенова, Қ.Н.Нығметова. *Балалар психологиясы.* – Алматы, 2012.
2. Меңжанова А. *«Мектепке дейінгі педагогика»-Алматы.*
3. *Біртұтас тәрбие бағдарламасы.*

4. *Ешенгазина А. С. ТҰЛҒАНЫҢ ҚҰНДЫЛЫҚТЫҚ БАҒЫТТЫЛЫҒЫНЫҢ ТЕОРИЯЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ. – 2020*
5. *Интернет желісі.*

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.